

**Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „O uproszczeniach w realizacji programów ramowych w zakresie badań naukowych”**

COM(2010) 187 wersja ostateczna

(2011/C 48/22)

Sprawozdawca: **Gerd WOLF**

Dnia 29 kwietnia 2010 r. Komisja Europejska, działając na podstawie art. 304 Traktatu o funkcjonowaniu Unii Europejskiej, postanowiła zasięgnąć opinii Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie

*komunikatu Komisji do Parlamentu Europejskiego, Rady, Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego i Komitetu Regionów „O uproszczeniach w realizacji programów ramowych w zakresie badań naukowych”*

COM(2010) 187 wersja ostateczna.

Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji, której powierzono przygotowanie prac Komitetu w tej sprawie, przyjęła swoją opinię dnia 1 września 2010 r.

Na 465. sesji plenarnej w dniach 15–16 września 2010 r. (posiedzenie z 15 września) Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny 114 głosami – 1 osoba wstrzymała się od głosu – przyjął następującą opinię:

## 1. Streszczenie i zalecenia

1.1 Efektywność i atrakcyjność unijnych programów ramowych w zakresie badań naukowych wymaga poprawy. W tym celu trzeba uprościć ich realizację.

1.2 Dlatego też Komitet z zadowoleniem przyjmuje komunikat Komisji i zasadniczo zgadza się z przedstawionymi w nim propozycjami.

1.3 Ponadto Komitet przyjmuje także z zadowoleniem konkluzje Rady ds. Konkurencyjności z 26 maja 2010 r. poświęcone temu samemu zagadnieniu.

1.4 Głównym problemem unijnego finansowania badań naukowych stało się rosnące zróżnicowanie poszczególnych programów szczegółowych i ich instrumentów, a także częściowo bardzo różniące się między sobą zasady i procedury. W efekcie powstał twór tak złożony, że niekiedy trudno jest się w nim odnaleźć wnioskodawcom i beneficjentom, a sytuację dodatkowo komplikują różniące się między sobą regulacje państw członkowskich i podmiotów udzielających dotacji.

1.5 Dlatego Komitet zaleca stopniową harmonizację przepisów i procedur, w pierwszym etapie obejmującą unijne finansowanie badań naukowych, a w dłuższej perspektywie także ujednoczenie ich pomiędzy poszczególnymi państwami członkowskimi oraz Komisją. Dopiero wtedy europejska przestrzeń badawcza byłaby w pełni ukształtowana.

1.6 W unijnym finansowaniu badań naukowych potrzebna jest lepsza równowaga między swobodą a kontrolą. Dotyczy to zarówno tworzenia przepisów, jak i ich stosowania w praktyce. Komitet zaleca stosowanie podejścia opartego na zaufaniu

i uczynienie go główną zasadą finansowania badań naukowych przez UE. W związku z tym popiera także propozycję Komisji, by w odniesieniu do obszaru badań naukowych zwiększyć dopuszczalne ryzyko błędów<sup>(1)</sup>.

1.7 Jako dalsze konkretne kroki Komitet zaleca, w znacznym stopniu zgodnie z komunikatem Komisji, co następuje:

- akceptację praktyk rachunkowości stosowanych przez beneficjentów w ramach obowiązujących porządków prawnych państw członkowskich;
- odpowiednie i efektywne stosowanie przepisów w praktyce;
- kwoty ryczałtowe jako opcję do wyboru, ale nie jako pretekst do zmniejszenia finansowania; faktyczne koszty jako podstawę do obliczania kwot ryczałtowych;
- jak największą spójność i przejrzystość procedur;
- jak największą ciągłość i stabilność prawa i procedur;
- zaangażowanie doświadczonych, uznanych na arenie międzynarodowej specjalistów jako urzędników koordynujących, dysponujących dostateczną swobodą decyzji;
- spójną i określoną przejrzystymi procedurami strategię kontroli;
- dalszy rozwój narzędzi informatycznych;
- kwalifikowalność zwrotu VAT;

<sup>(1)</sup> Zob. także COM(2010) 261 wersja ostateczna.

- uproszczenia specjalnie dla MŚP;
- rzetelne, jasne i dostępne odpowiednio wcześniej wytyczne („instrukcje obsługi”) dotyczące programów i instrumentów wsparcia.

1.8 Do dalszej propozycji Komisji, by w następnym programie ramowym rozważyć wprowadzenie „finansowania ukierunkowanego na rezultaty” jako alternatywnej koncepcji finansowania, Komitet podchodzi zasadniczo sceptycznie – dopóty, dopóki nie będzie w stanie, na podstawie wyczerpujących wyjaśnień Komisji, w sposób obiektywny ocenić, co konkretnie należy i można przez to rozumieć, tzn. jak konkretnie mają wyglądać procedury itp. Niezależnie od tego, przy wszelkim wspieraniu badań naukowych najważniejszym zadaniem i nastawieniem powinno być oczywiście zdobywanie ważnej i nowatorskiej wiedzy, poszukiwanie najlepszego i najskuteczniejszego sposobu osiągnięcia tego celu oraz podparcie mu przepisów i ich stosowania.

1.9 Oprócz uproszczenia przepisów i procedur prawnych, administracyjnych i finansowych równie ważne jest także uproszczenie procedur naukowych i merytorycznych dotyczących składania wniosków, ekspertyz i kontroli, tak by służyło to ograniczeniu i harmonizacji nadmiernych regulacji i nadmiernej różnorodności europejskich, krajowych, regionalnych i instytucjonalnych obowiązków sprawozdawczych, procedur składania wniosków, procedur dotyczących ekspertyz, ocen i zezwoleń itp.

## 2. Komunikat Komisji

2.1 Celem komunikatu Komisji jest dalsze uproszczenie realizacji europejskiego programu ramowego w zakresie badań naukowych. W komunikacie tym skupiono się w nim przede wszystkim na kwestiach finansowania.

2.2 Przedstawione w komunikacie możliwości w dziedzinie dalszego upraszczania dzielą się na trzy aspekty:

- aspekt 1: usprawnienie obecnych reguł dotyczących obsługi wniosków i dotacji;
- aspekt 2: dostosowanie reguł w ramach obecnego systemu zorientowanego na koszty;
- aspekt 3: przejście od finansowania zorientowanego na koszty do ukierunkowanego na rezultaty.

2.3 W ramach pierwszego aspektu opisano praktyczne udoskonalenia procedur i narzędzi, które Komisja zaczęła już wprowadzać w życie.

2.3.1 Drugi aspekt obejmuje zmiany obecnie obowiązujących reguł, w większym stopniu dopuszczające powszechnie stosowane praktyki rachunkowości (w tym przeciętne koszty personelu), ograniczające przepisy dotyczące różnorodnych działań i uczestników, regulujące status właścicieli zarządzających małymi i średnimi przedsiębiorstwami (MŚP), a także

umożliwiające zmiany procedur przyznawania dotacji. Większość propozycji w ramach tego aspektu sformułowano z myślą o opracowywaniu przyszłych programów ramowych.

2.3.2 W ramach trzeciego aspektu przedstawiono warianty przejścia od finansowania zorientowanego na koszty do ukierunkowanego na rezultaty. Ma to na celu zdecydowane przeniesienie ciężaru działań sprawozdawczych i kontrolnych z kwestii finansowych na zagadnienia naukowo-techniczne.

## 3. Uwagi ogólne

3.1 **Znaczenie, skuteczność i atrakcyjność programu ramowego w zakresie badań i rozwoju.** Program ramowy w zakresie badań i rozwoju jest jednym z najważniejszych instrumentów wspólnotowych służących zapewnieniu i umocnieniu konkurencyjności i dobrobytu Europy, realizacji celów nowej strategii „Europa 2020” oraz kształtowaniu europejskiej przestrzeni badawczej. Dlatego konieczne jest, by program ramowy w zakresie badań naukowych był wdrażany możliwie efektywnie. Dla najlepszych naukowców i instytucji, ale także dla podmiotów gospodarczych i MŚP uczestnictwo w programie musi być atrakcyjne: udział w nim musi się opłacać i uchodzić za wyróżnienie. Niezbędne do tego są atrakcyjne i skuteczne warunki administracyjne i finansowe dla beneficjentów.

3.2 **Potrzebne uproszczenia.** Generalnie istniała i istnieje wyraźna potrzeba istotnej poprawy oraz uproszczenia procedur i reguł. Dlatego Komitet kilkakrotnie już wzywał do uproszczenia procedur związanych z wykorzystaniem programu ramowego w zakresie badań naukowych, stwierdził także z zadowoleniem, że pierwsze zmierzające do tego działania realizowane są już w ramach siódmego programu ramowego w zakresie badań i rozwoju.

3.3 **Konkluzje Rady.** W związku z tym Komitet przyjmuje także z zadowoleniem konkluzje Rady z 28 maja 2010 r.<sup>(2)</sup> Przedstawione dalej uwagi i zalecenia mają służyć także pogłębieniu i poparciu poruszonych w konkluzjach kwestii.

3.4 **Ogólne poparcie.** Komitet zasadniczo przyjmuje więc z zadowoleniem i popiera inicjatywę Komisji, a także zamiary i warianty przedstawione w komunikacie. Liczne zaproponowane środki są odpowiednie do tego, by przyczynić się do wyraźnej poprawy, dlatego Komitet w pełni je popiera. Dotyczy to np. usprawnienia obecnych reguł dotyczących obsługi wniosków i dotacji czy też szerszej akceptacji zwykle uznawanych w państwach członkowskich praktyk rachunkowości stosowanych przez beneficjentów. To jednak nie doprowadzi jeszcze do usunięcia głównych przyczyn obecnej złożoności, a jedynie je złagodzi. Dlatego w dłuższej perspektywie należy dążyć do zlikwidowania także głównych przyczyn tego zjawiska, działając tym samym na rzecz rynku wewnętrznego i europejskiej przestrzeni badawczej.

<sup>(2)</sup> Rada Unii Europejskiej, 28 maja 2010 r.: Konkluzje Rady w sprawie uproszczonych i skuteczniejszych europejskich programów w dziedzinie badań i innowacji, 10268/10.

**3.5 Istotna przyczyna obecnej złożoności.** Głównym problemem unijnego finansowania badań naukowych jest rosnące różnicowanie programów i instrumentów UE. Niektóre ze stosowanych dotychczas mają osobne, bardzo różne regulacje i procedury finansowania (np. WTI na podstawie art. 187, inicjatywy na podstawie art. 185, EIT, ERA-NET, PPP itp.), przez co rośnie poziom skomplikowania dla beneficjenta. Wpływa to niekorzystnie nie tylko na efektywność wykorzystania środków, ale także na atrakcyjność programu ramowego dla najlepszych naukowców, a przez to na jego efekty.

**3.5.1 Różnice w regulacjach państw członkowskich.** Ten poziom złożoności zwiększa się jeszcze z powodu niekiedy bardzo różniących się między sobą uregulowań obowiązujących w poszczególnych państwach członkowskich oraz różnych krajowych podmiotów finansujących, którym wszak przypada istotna, a często decydująca rola w projektach wsparcia. Dla pełnego zrozumienia tego problemu należy przypomnieć, że prawie we wszystkich projektach wspieranych finansowo przez Komisję (z wyjątkiem projektów Europejskiej Rady ds. Badań Naukowych – ERBN) wymagany jest udział naukowców i podmiotów finansujących z **co najmniej trzech państw członkowskich (!)**.

**3.6 Harmonizacja uregulowań.** Z tego względu Komitet zaleca wszystkim podmiotom odpowiedzialnym za tworzenie europejskiej przestrzeni badawczej ograniczenie tej odmienności i różnorodności przepisów prawnych, administracyjnych i finansowych w programie ramowym w zakresie badań i rozwoju. Potrzebna jest **harmonizacja, ujednoczenie i ograniczenie regulacji dotyczących tych programów**. Trzeba stwierdzić, które instrumenty finansowania sprawdziły się w programie ramowym, i spójnie stosować je dalej. Wszystkie europejskie środki wspierania badań i rozwoju w ramach programów ramowych muszą podlegać jednolitym regulacjom prawnym.

**3.7 Dalej idący cel.** Dalej idącym celem powinno być jednak ujednoczenie instrumentów wsparcia i procedur rozliczania (zob. także punkt 4.1) nie tylko w odniesieniu do samego programu ramowego w zakresie B+R, ale także pomiędzy państwami członkowskimi oraz Komisją. Można by dzięki temu usunąć niektóre znane przeszkody utrudniające zwiększenie międzynarodowej mobilności naukowców. W ogólnym rozrachunku byłby to istotny krok w kierunku ostatecznego ukształtowania europejskiej przestrzeni badawczej. Choć dziś ten ważny cel może się jeszcze wydawać utopią, należy do niego dążyć – cierpliwie i z uporem, choćby nawet małymi krokami. **Właśnie to byłby bowiem ten istotny krok do ostatecznego ukształtowania europejskiej przestrzeni badawczej.**

**3.7.1 Pluralizm w badaniach naukowych.** Takie ujednoczenie nie może jednak w żadnym razie prowadzić do ograniczenia pluralizmu metod, podejść i wyboru tematów badań <sup>(3)</sup>, który zdaniem Komitetu jest konieczny. „Różnorodność [w

badaniach naukowych] nie jest marnotrawstwem, lecz stanowi konieczny środek optymalizacji i ewolucji przy poszukiwaniu nowej wiedzy i nowych umiejętności” oraz stanowi warunek *sine qua non* postępu naukowego.

**3.8 Równowaga między swobodą a kontrolą.** Zasadniczo potrzebna jest odpowiednia równowaga między swobodą a kontrolą. Dotyczy to zarówno tworzenia przepisów, jak i ich stosowania w praktyce. Dopóki nie nastąpi uproszczenie na poziomie samych regulacji, tym bardziej konieczne jest elastyczniejsze i pragmatyczne **stosowanie przepisów** w praktyce. W stosowaniu i interpretacji przepisów efektywność realizacji projektu i wykorzystania środków powinna być ważniejsza niż zapobieganie ewentualnym błędom. Abstrakcyjnie sformułowane zapisy zasad uczestnictwa i rozporządzenia finansowego pozwalają tu na swobodę decyzyjną. Swoboda ta powinna być konsekwentnie wykorzystywana z myślą o optymalnym wspieraniu badań naukowych i efektywnym zarządzaniu środkami. Komitet przypomina zatem swoje wcześniejsze zalecenie, by zasadniczo pozwolić poszczególnym decydom w Komisji na większą swobodę, a w związku z tym dopuścić także większą tolerancję wobec ryzyka błędów. „Obawa przed popełnieniem błędu lub podjęciem błędnej decyzji przez jednostki nie może prowadzić do nadmiernej regulacji i paraliżu działalności wszystkich podmiotów. Odnosi się to w równej mierze do metod pracy organizacji wspierających i naukowców”.

**3.9 Podejście oparte na zaufaniu.** Błędy lub pomyłki stwierdzone w rozliczeniach przeważnie wynikają ze złożoności kryteriów kwalifikowalności i z reguły nie mają na celu oszustwa. Dlatego trzeba wyraźniej rozróżniać błędy, pomyłki i oszustwo. W związku z tym Komitet zaleca, by Rada, Parlament i Komisja stosowały podejście oparte na zaufaniu i uczyniły je główną zasadą finansowania badań naukowych przez UE. Popiera także propozycję Komisji, by w odniesieniu do obszaru badań naukowych zwiększyć dopuszczalne ryzyko błędów <sup>(4)</sup>.

**3.10 Kompetentni i zaangażowani urzędnicy.** By realizować swoje zadania związane z wdrażaniem programu ramowego w zakresie B+R, Komisja potrzebuje kompetentnych urzędników, dysponujących uznaną przez międzynarodowe środowiska naukowe wiedzą merytoryczną w danej dziedzinie <sup>(5)</sup>. Ich zaangażowania na rzecz optymalnych rezultatów i skutecznej realizacji programu nie może nadmiernie ograniczać skądinąd zrozumiała obawa przed ewentualnymi błędami proceduralnymi i ich skutkami. Oznacza to jednak także, że nie mogą oni ponosić zbyt surowej odpowiedzialności, gdy do takich błędów dojdzie. Dlatego potrzebne są uproszczenia, elastyczność i większa jasność.

<sup>(4)</sup> Zob. COM(2010) 261 wersja ostateczna.

<sup>(5)</sup> EKES wskazuje tu na opinię Dz.U. C 44 z 16.2.2008, s. 1, zawierającą punkcie 1.12 następujące zalecenie: „Komitet uważa za konieczne zatrudnianie w organizacjach wspierających, w tym również w Komisji, urzędników o doskonałym przygotowaniu merytorycznym, którzy są i pozostaną dobrze i długoterminowo zaznajomieni z daną dziedziną, jej cechami szczególnymi i specyficzną »społecznością« (regularna rotacja miejsc pracy jest w tym kontekście szkodliwa)”.

<sup>(3)</sup> Dz.U. C 44 z 16.2.2008, s. 1, punkty 1.10 i 3.14.1.

**3.11 Przejrzystość jako dodatkowy mechanizm kontrolny.** Zalecana przez Komitet większa swoboda decyzji dla decydentów w Komisji służy efektywności, ale nieuchronnie niesie także ze sobą prawdopodobieństwo dodatkowych pomyłek lub korzyści. Komitet jednak zawsze zwracał uwagę, że także w zakresie finansowania badań naukowych konieczna jest całkowita otwartość i przejrzystość. Świadoma i dobrze poinformowana społeczność użytkowników oraz ich reakcje będą zatem stanowić dodatkowy czynnik korygujący zapobiegający ewentualnym nieprawidłowościom.

**3.12 Znaczenie ciągłości i stabilności.** Aby pracować z tak złożonymi systemami, trzeba przejść trudny proces nauki i nabyć doświadczenia. Dotyczy to zarówno urzędników Komisji, jak i potencjalnych beneficjentów, a zwłaszcza małych i średnich przedsiębiorstw, które nie mogą sobie pozwolić na tworzenie specjalnych działów prawnych zajmujących się tylko tymi sprawami. Niezawodna ciągłość postępowania nie tylko zwiększa pewność prawną, ale z natury rzeczy ułatwia dalszą pracę z systemem. Tak więc wszelkie planowane zmiany, nawet mające na celu uproszczenie, trzeba rozważyć pod kątem utraty ciągłości i stabilności: **zamierzone uproszczenie musi wnieść znaczącą wartość dodaną w porównaniu z utratą ciągłości i stabilności.**

**3.13 Uproszczenie naukowych procedur dotyczących składania wniosków oraz ekspertyz.** Oprócz uproszczenia przepisów i procedur prawnych, administracyjnych i finansowych (pkt 3.6 i 3.7) równie ważne jest także uproszczenie procedur naukowych i merytorycznych dotyczących składania wniosków, ekspertyz i kontroli, tak by służyło to „uproszczeniu i zredukowaniu do niezbędnego minimum nadmiernych regulacji i zbędnej różnorodności europejskich, krajowych, regionalnych i instytucjonalnych obowiązków sprawozdawczych, procedur przetargowych, procedur dotyczących ekspertyz, ocen i zezwoleń itp.”. Komitet ubolewa, że w komunikacie Komisji w ogóle nie poruszono tego aspektu. Dlatego ponownie zaleca, by Komisja, w porozumieniu z państwami członkowskimi i ich przedstawicielami, dążyła do harmonizacji i skomasowania różnorodnych, często także zązębiających się procedur składania wniosków, kontroli i oceny na szczeblu instytucjonalnym, krajowym i europejskim. Przeciwdziałano by w ten sposób niepotrzebnemu eksploataowaniu wysoko wykwalifikowanych naukowców, czyli mówiąc ogólnie: kapitału ludzkiego. Chociaż siódmy program ramowy przyniósł już postępy w tej mierze, większa część zadania pozostała jeszcze niewykonana. Opracowując możliwe rozwiązania, należy dbać o to, by państwa członkowskie nadal miały stosowny udział w procesie decyzyjnym dotyczącym udzielania wsparcia, poprzez uczestnictwo w gremiach i komisjach.

#### 4. Uwagi szczegółowe

**4.1 Procedury rozliczania w państwach członkowskich.** Zdaniem Komitetu zaproponowane przez Komisję „szersze rozpowszechnienie zwykle uznawanych praktyk rachunkowości” istotnie może doprowadzić do wyraźnego uproszczenia, ale tylko pod warunkiem, że rzeczywiście chodzi o to, by w każdym państwie członkowskim można było stosować przyjęte krajowe zasady dotyczące wspierania badań naukowych także do procedur i rozliczeń dotyczących programów ramowych w zakresie B+R, i że uzna to Europejski Trybunał Obr-

chunkowy. Wprawdzie Komitet zdaje sobie sprawę, że może to prowadzić do pewnych nierówności, uważa jednak, że można je przyjąć w imię korzyści, jakie przyniesie uproszczenie. Zdecydowanie zaleca zatem faktyczną, skuteczną i nieograniczoną realizację propozycji Komisji w odniesieniu do wszystkich kategorii kosztów, pod kątem przedstawionego tu doprecyzowania.

**4.1.1 Kwalifikowalność VAT.** W przypadku niektórych projektów badawczych koszty obejmują także podatek od wartości dodanej. Rozporządzenie finansowe przewiduje, że pod pewnymi warunkami VAT może podlegać zwrotowi. W większości unijnych programów wsparcia postanowienie to jest też realizowane w praktyce. W związku z tym Komitet zaleca, by w przyszłości także w przypadku programów ramowych w zakresie badań i rozwoju zaliczać VAT do kosztów podlegających zwrotowi.

**4.2 Ograniczenie zróżnicowania reguł.** Ograniczenie zróżnicowania przepisów stosowanych w poszczególnych programach i instrumentach wydaje się pilnie konieczne (zob. także pkt 3.6). Nie należy jednak dążyć do przyjęcia jednego rozwiązania dla wszystkich beneficjentów, jako że nie może ono spełnić potrzeb wszystkich, bardzo różnorodnych uczestników programów ramowych w zakresie B+R, także pod względem uproszczenia. Dlatego trzeba przynajmniej utrzymać obecne rozróżnienie na typy organizacji. Komitet zaleca zatem, by nie wprowadzać proponowanej w tym punkcie przez Komisję jednej stawki dofinansowania dla wszystkich rodzajów działalności i kategorii organizacji.

**4.3 Dopuszczenie rozwiązań próbnych.** Ograniczenie zróżnicowania reguł i dążenie do ciągłości i stabilności regulacji (zob. także punkt 3.12) nie mogą prowadzić do skostnienia systemu. Nowe instrumenty trzeba jednak wprowadzać najpierw jako rozwiązania próbne i sprawdzić je, zanim zapadnie decyzja o włączeniu na stałe do obowiązujących przepisów.

**4.4 Jednoznaczne definicje i wytyczne – instrukcja obsługi.** Zwłaszcza w złożonych systemach decydujące znaczenie ma jasne i jednoznaczne określenie pojęć, regulacji, procedur i procesów, jako że w ten sposób umożliwia się podmiotom efektywne działanie. Chodzi także o to, by odpowiednio wcześniej dostępne były opracowane przez Komisję rzetelne wytyczne i „instrukcje obsługi”. Z jednej strony wytyczne te muszą zapewniać wystarczający margines swobody, by odpowiednio uwzględnić różne warunki ramowe, którym podlegają beneficjenci. Z drugiej strony konieczne jest, by beneficjenci mogli polegać na ich zapisach. Wymóg ten nie stoi w sprzeczności z konieczną elastycznością, a dopiero pozwala ją w pełni wykorzystać. Niemniej to właśnie w tej dziedzinie Komitet zauważa szczególne problemy w związku z ostatnią, wręcz rewolucyjną częścią propozycji Komisji (zob. pkt 4.8 poniżej).

**4.5 Spójna strategia kontroli.** Przyszła strategia kontroli, którą przyjmie Komisja, jest istotnym elementem procesu uproszczenia (zob. także punkty 3.9 i 4.1). Dlatego Komitet zaleca, by na nowo określić strategię kontroli w celu zwiększenia efektywności programu ramowego w zakresie B+R oraz uproszczenia procedur administracyjnych. W tym miejscu należałoby także jasno przedstawić zasady, według których mają być kontrolowane istniejące praktyki rachunkowości stosowane w państwach członkowskich, m.in. przeciętne koszty personelu.

**4.6 Zwiększenie udziału kwot ryczałtowych w obecnym systemie zorientowanym na koszty.** Komitet zasadniczo popiera tę propozycję Komisji, która może dotyczyć różnych kategorii kosztów. Komisja widzi tu także możliwość **ułatwienia warunków uczestnictwa dla MŚP**. Niemniej jednak Komitet popiera to rozwiązanie tylko pod następującymi warunkami: kwoty ryczałtowe muszą pokrywać rzeczywiste wydatki, nie mogą być pretekstem do zmniejszenia kwoty dofinansowania i będą proponowane tylko jako opcja do wyboru.

**4.6.1 Faktyczne koszty podstawą do obliczania kwot ryczałtowych.** Zasadniczo wysokość dotacji finansowej – a więc także proponowanych kwot ryczałtowych – musi być ustalana z uwzględnieniem faktycznych kosztów ponoszonych przez beneficjentów. Tylko pod warunkiem, że wsparcie finansowe w ramach programu ramowego w zakresie B+R będzie odpowiednio wysokie, najskuteczniej działające organizacje będą uważały udział w europejskich programach badawczych za wystarczająco atrakcyjny, by były gotowe ponieść nakłady administracyjne i inne. Tylko wtedy będzie można w pełni osiągnąć cele wyznaczone w dziedzinie konkurencyjności i innowacyjności.

**4.7 Solidne narzędzia informatyczne do zarządzania projektami.** Zastosowanie systemów internetowych na wszystkich etapach projektu, od składania wniosków aż do zakończenia projektu, może w ogromnym stopniu przyczynić się do odczuwalnego zmniejszenia nakładów administracyjnych zarówno ze strony Komisji, jak i wnioskodawców. Komitet z dużym zadowoleniem przyjmuje więc starania Komisji w tym zakresie. Niemniej narzędzia opracowane przez Komisję dla wnioskodawców muszą bezbłędnie ze sobą współpracować. Nawet jeśli nowe narzędzia informatyczne opracowane na potrzeby siódmego programu ramowego ułatwiają przebieg procedur wewnątrz Komisji, nie może to odbywać się kosztem wnioskodawców. Niedostatecznie sprawdzone programy informatyczne (np. NEF) i niespójność struktury dokumentów (np. między poszczególnymi etapami projektu) powodują dodatkowe i niepotrzebne nakłady dla wszystkich wnioskodawców. Komitet zaleca, by uwzględnić ten aspekt na wszystkich etapach i szczeblach projektu, a w przyszłości zainwestować jeszcze większe środki w rozwój narzędzi informatycznych.

**4.8 Przejście od finansowania zorientowanego na koszty do ukierunkowanego na rezultaty.** Komisja proponuje szczególnie nowatorskie uproszczenie oraz alternatywną koncepcję finansowania polegające na tym, by już w następnym, ósmym programie ramowym w zakresie badań naukowych rozważyć przejście od finansowania zorientowanego na koszty do ukierunkowanego na rezultaty. Jako że przy wszelkim wspieraniu badań naukowych najważniejszym

zadaniem i motywacją powinno być zdobywanie nowej wiedzy i osiąganie nowatorskich wyników, a co za tym idzie – poszukiwanie najlepszego i najskuteczniejszego sposobu osiągnięcia tego celu, propozycja Komisji na pierwszy rzut oka wydaje się szczególnie atrakcyjna. Przepisy i ich stosowanie powinny bowiem służyć właśnie temu zadaniu i być mu podporządkowane.

**4.8.1 Na razie sceptycyzm.** Określanie z góry konkretnych wyników projektu badawczego wydaje się jednak kontrowersyjne, gdyż wykazuje cechy podobne do badania na zlecenie. Rodzi to nie tylko problemy związane z udzielaniem wsparcia i kwestiami podatkowymi, ale także pytania o rozumienie samej istoty badań naukowych: co jest rezultatem badań podstawowych? Dlatego Komitet będzie dopóty sceptycznie podchodził do tej propozycji, dopóki nie będzie w stanie, na podstawie wyczerpujących wyjaśnień Komisji, w sposób obiektywny ocenić, co konkretnie ma oznaczać finansowanie ukierunkowane na rezultaty i jakie instrumenty mają być stosowane. W sceptycyzmie tym utwierdza Komitet ostrożna postawa samej Komisji wyrażona w stwierdzeniu: „Koncepcje ukierunkowane na rezultaty wymagają szczegółowego i ostrożnego zdefiniowania wyników lub efektów dla każdego konkretnego projektu, połączonego z pogłębioną analizą, mającą na celu określenie płatności ryczałtowych (...)”. Dlatego EKES zaleca szczegółową i przemyślaną dyskusję z udziałem wszystkich potencjalnie zainteresowanych podmiotów, której owocem powinien być najpierw kolejny, jasny komunikat dotyczący finansowania ukierunkowanego na rezultaty, zanim podjęte zostaną dalsze, konkretne kroki.

**4.8.2 Studium wykonalności i definicje.** Z wyżej wymienionych powodów Komitet z zadowoleniem przyjąłby przeprowadzenie studium wykonalności (zob. także pkt 4.3) dotyczącego finansowania ukierunkowanego na rezultaty, tak by można było w sposób obiektywny ocenić konkretne możliwości, ryzyko i problemy, jakie niesie ten rodzaj finansowania oraz stopień uproszczenia, jaki ewentualnie udałoby się osiągnąć. Zamiast „finansowania badań naukowych ukierunkowanego na rezultaty” bardziej odpowiednie byłyby być może inne pojęcia, np. „finansowanie projektów ukierunkowane na badania naukowe”<sup>(6)</sup> albo „finansowanie badań naukowych ukierunkowane na program”.

**4.8.3 Uwzględnienie szczególnych potrzeb MŚP.** Uzależnienie dotacji od osiągniętych w przyszłości, niepewnych rezultatów projektu mogłoby stworzyć problemy zwłaszcza małym i średnim przedsiębiorstwom. Gdyby przyznanie wsparcia przez Komisję miało tak znaczny stopień niepewności, trudno byłoby np. otrzymać potrzebne finansowanie uzupełniające.

Bruksela, 15 września 2010 r.

Przewodniczący  
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego  
Mario SEPI

<sup>(6)</sup> Propozycja nieformalnej grupy roboczej ds. wdrażania 7PR pod kierownictwem posła do PE Herberta Reula.